

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14004914>

TA'LIM MUASSASALARIDA O'SMIRLARDA AXBOROT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING PSIXOLOGIK MUAMMOLARI

Asqarov Anvarjon Rahimjon o'g'li
Farg'ona davlat universiteti, o'qituvchi

Meliboyev Doniyor Hayotjon o'g'li
Fardu psixologiya yo'nalishi 2-kurs magistranti

***Annotatsiya:** Ushbu maqolaning maqsadi o'smirlarda axborot xavfsizligini ta'minlash jarayonida yuzaga keladigan psixologik muammolarni tahlil qilishdir.*

***Kalit so'zlar:** Axborot xavfsizligi, o'smirlar, kiberbullining ta'siri, psixologik muammolar, onlayn faoliyat, ijtimoiy tarmoqlar, noto'g'ri ma'lumot, o'z-o'zini baholash, ijtimoiy bosim, psixologik stress, ta'lim dasturlari.*

Kirish: Axborot xavfsizligi bugungi kunda har qanday ta'lim muassasasining asosiy masalalaridan biriga aylangan. O'smirlar onlayn muhitda faol ishtirok etadilar va bu ularning shaxsiy hayoti va psixologik salomatligiga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu maqolaning maqsadi ta'lim muassasalarida o'smirlar o'rtasida axborot xavfsizligini ta'minlashda yuzaga keladigan psixologik muammolarni tahlil qilish va ularni hal etish yo'llarini ko'rsatishdir. O'smirlar axborot texnologiyalaridan keng foydalanayotgan davrda axborot xavfsizligi muammolari tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

O'smirlar axborot xavfsizligini ta'minlashda bir qator psixologik muammolar mavjud. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Kiberbullying:

- O'smirlar o'rtasida kiberbullying (internet orqali ta'qib qilish) keng tarqalgan. Bu holat o'smirlarning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, depressiya, xavotir va o'z-o'zini baholashning pasayishiga olib kelishi mumkin.

2. Noto'g'ri ma'lumotlar va manipulyatsiya:

- O'smirlar internetda noto'g'ri ma'lumotlarga duch kelishadi, bu esa ularning qaror qabul qilish qobiliyatini pasaytirishi va psixologik stressni oshirishi mumkin. Ular manipulyatsiyalangan ma'lumotlarga ishonishlari natijasida o'zlarini noqulay his qilishlari mumkin.

3. Maxfiylik va shaxsiy hayot:

- O'smirlar o'z shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Ularning maxfiylikka bo'lgan ehtiyoji va ijtimoiy tarmoqlarda ochiqlik o'rtasidagi ziddiyat psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

4. Ijtimoiy ta'sir va raqobat:

- Ijtimoiy tarmoqlarda o'zini boshqalar bilan solishtirish, "ideal" hayot tarzini ko'rish va raqobat hissi o'smirlar orasida stress va xavotirni kuchaytirishi mumkin. Bu holat o'z-o'zini baholashni pasaytiradi va depressiyaga olib kelishi mumkin.

5. Stress va xavotir:

- Axborot xavfsizligi bilan bog'liq muammolar (masalan, kibercyberbullying, maxfiylikni yo'qotish) o'smirlar orasida stress va xavotirni kuchaytirishi mumkin. Bu holatlar ularning umumiy psixologik salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

6. O'z-o'zini baholash va identitet muammolari:

- O'smirlar o'z shaxsiyati va identitetini shakllantirish jarayonida internetda o'zlarini qanday ko'rsatishlari haqida xavotirda bo'lishlari mumkin. Bu holat o'z-o'zini baholashga ta'sir qiladi va psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

7. Ota-onalar va pedagoglar bilan aloqa:

- O'smirlar axborot xavfsizligi bo'yicha ota-onalar va pedagoglar bilan ochiq muloqot qilmasliklari, o'z muammolarini ularga aytmasliklari natijasida yordam olishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin.

Takliflar

- O'qituvchilar va Psixologlar o'rtasida Hamkorlik: Ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va psixologlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, axborot xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

- **Ijtimoiy Loyihalar va Seminarlar:** O‘smirlar uchun axborot xavfsizligi bo‘yicha ijtimoiy loyihalar va seminarlar tashkil etish, ularning xabardorligini oshirish va psixologik muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Xulosa

Ta’lim muassasalarida o‘smirlar uchun axborot xavfsizligini ta’minlashda psixologik muammolarni tushunish va ularni hal qilish yo‘llarini topish zarur. O‘smirlarning onlayn faoliyatini xavfsiz va foydali qilish uchun ta’lim, psixologik yordam va jamoatchilik yordami muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR:

1. Askarov, A. (2022). CREATIVE THINKING IN PRESCHOOL SOCIAL PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF DEVELOPMENT. *Science and innovation*, 1(B8), 87-91.
2. Rahimjon o‘g‘li, A. A. (2022). Maktabgacha Yoshdagi Bolalarning Aqliy Taraqqiyotining Rivojlanishida O‘yin Rivojlantiruvchi Faoliyat Sifatida. *Uzbek Scholar Journal*, 5, 207-209.
3. Asqarov, A. (2022). Maktabgacha Yosh Davrda Kreativ Tafakkurni Rivojlanishining Ijtimoiy Psixologik Aspektlari. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(6), 882-883.
4. O‘G‘Li, A. A. R. (2022). XOTIRANI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS USULLARI. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1(6).
5. Kamilova, F. X. (2023). MAKTABGACHA YOSH DAVRDA MANTIQUIY VA KREATIV TAFAKKUR RIVOJLANISHINING IJTIMOIIY PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI VA ASPEKTLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 508-512.
6. o‘g‘li Asqarov, A. R., & Turdimatov, J. (2023). KEKSALIK DAVRIDA XOTIRA JARAYONINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARINI

- PSIXOLOGIK ASOSLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 513-516.
7. o'g'li Asqarov, A. R., & Turdimatova, E. (2023). MANTIQIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH USULLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 482-485.
  8. o'g'li Asqarov, A. R., & Musayev, J. (2023). TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHI SHAXSI XAVFSIZLIGIGA TAXDIDLAR VA ULARNI BARTARAF QILISHNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK USULLARI. *GOLDEN BRAIN*, 1(15), 254-258.
  9. Rahimjon o'g'li, A. A., & Baxtiyorovna, M. S. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING INTELLEKTUAL QOBILİYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA ISTE'DODNING O'RNI. *IQRO*, 3(1), 314-316.
  10. Zaylobidin o'g'li, A. I. (2023). KICHIK MAKTAB YOSHDAGI O'QUVCHILARDA O'Z-O'ZINI ANGLASHDA IJTIMOYILASHUVNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *GOLDEN BRAIN*, 1(12), 94-98.
  11. Ibroximjonovna, N. T. (2023). THE PROBLEM ANALYSIS OF THE PROCESS OF CREATIVE THINKING IN EDUCATION. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(4).
  12. Rahimjon o'g'li, A. A., & Adxam o'g'li, X. A. (2023). INKLYUZIV TA'LIM OLAYOTGAN BOLALARNI TAFAKKUR SOHASINI O'RGANISH.
  13. Rahimjon o'g'li, A. A., & Zafarjonovna, T. U. G. (2023). INFLUENCE OF TEMPERAMENT TYPES ON EDUCATIONAL EFFICIENCY. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(11).
  14. Rahimjon o'g'li, A. A. (2023). THE ROLE OF TALENT IN FORMING THE INTELLECTUAL CAPABILITIES OF PRESCHOOL CHILDREN. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(12), 146-151.